

מסורת הש"ס

רש"י

ארבעה נדרים פרק שלישי נדרים

ר"ן

כז.

עין משפט
נר מצוה

(א) לטעם ד... (ב) וזיל כיה
וכיל כיה בלשון... (ג) וזיל
מח: ע"ז נד... (ד) וזיל
ולרבה... (ה) גיטין איש על
מטות כ: ע"ז... (ו) וזיל
ככ... (ז) מלך ש"ך נ"ב.

תורה אור השלם

1. ולעזר לא תעשה
דבר אין לעזר חטא עשה
כי באשר יקום איש על
רעה ורודף נפש כן
הקדר הקד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מן תחלה
וכי דבכולם קמיירי:
(ב) ד"ה ויפלא וכו' וזכי
נמי דר"ה: (ג) ד"ה וזיל
לרבה דאמר ליה:

מוסף רש"י

בנות שוה. מפרש נחמ'
ע"ז. מלתי מורחא
ויהי פיה:

פירוש הרא"ש

בנות שוה. תלמיס טוים
וכי הירחי אומר תאניס
שחורות ולבנות אסורות
ובנות שוה שחורות. וקשה
לרבה דאמר ליה ר' יוחנן
שזי: לרבה רישא רישא
וכתחילך דבריו ויפלא רישא
ויפלא ויפלא ויש ד"ה לא
אכל קופא ד"ה לא דרנן אפרי
כל עין: ד"ה רישא רישא
ר"ה. ובלא תמר טולס
כשעת חזרה ויפלא רנן
ולאמר טולס כשעת חזרה
אכל קופא ד"ה לא דרנן אפרי
לה דרש ש"ך נבל עין:

חייא נדרי אונסיה ה"ה
הוא ג' שחלה בנו דברי.
דמיקרא לא היה דעתו
שחול הנדר אם יבטלו
אונס דבריה שכל
היא דמכחי ודיעו לכל
היין נדרים: נ"ב דאחשיב
וזכור כ"ו. מפר מ"ו
וכיחוי לך כ"ד ע"מ
שאל לא יבא לתן כ"ד
שיחי נעלים ומתל על
כל זכות שהיה לו נהס:
וכי רישא קפלא שאני.

דמכחי ופספסו העדה והעילו
העדה וז"ל קטלה מתי
דלתי ממילא ולא הסתבר
לעטש על האונס כתיב
אכל זה שהנהגה ולא פירש
כל עכבה אונס גמרי ואחתי
כל עין: ר"ה א"י נדר
אונסין. אלמא אונס מעכב
לא דבר וי"ה סוכר ודאי
נדר ענין דפיו ולבו עין
ולא היה דעתו לידור אם
יעכב אונס אכל ממכב
לא חלוצין נהר משתבח
לבו לא היה כפיירוס
כל עכבה אונס אין אונס
מעכב המכא:

בנות שוה. בנות שבע: הייסי אומר אסורים ולבנות אסורין.
דהיינו פלוני ופלוני ובנות שוה מותרות דהיינו נמי מין תלמיס. והיינו
נדר שהותר מקלמנו ומקלמנו אסור דתלמיס אסורות ובנות שוה
מותרות: ורבי עקיבא היא. דקדמתי עד שאל ר' עקיבא ולימד וכו':

ופליגי רבנן עליה. דלמרי הכלכלה
אסורה ובנות שוה מותרות. וקשיא
לרבא דלמרי דלוי עלמא היכא דלמרי
פלוני ופלוני אסורין ואלא מותר
דכולן מותרין דברי הכל: מרין לה
כאומר הייסי אומר כל הכלכלה אסורה
ובנות שוה מותרות. היינו דומיא
דכוללס אסורין מן מאנא דפלוני ור'
עקיבא היא ולא רננן: נדר מממש
בני אדם הוסיף א' פסן. כגון דלמרי
פלוני ופלוני אסורין ופלוני מותר
הותרו כולן: מן מאנא דהיינו
דומיא דכוללס אסורין מן מאנא הוא
מומר וכולן אסורין. והכי איכא למשמע
מינה דהך קופא (א) כוללס קמיירי
מדקמי מן משמע דלמרי כוללס
מדסיפא קמיירי ככוללס לא פליגי
אלא ובלא נמי קלמרי רישא. דקמי הותר
לאחד מהן הותרו כולן ר' עקיבא היא
ולא רננן דלרבי עקיבא נדר שהותר
מקלמנו הותר כולו: ופסיפא. דקמי
הא מותר והן אסורין דברי הכל היא
(א) והכי נמי קלמרי רבה דככוללס כולן
אסורות דברי הכל (היא): וזיל לרבא.

ובכוללס פליגי רישא דקמיירי בלוי
ולו דברי הכל דהכי נמי אמר ליה
ולו ד"ה מותר קלמרי רישא הוא מותר והן
אסורין רבנן היא דרבא לטעמיה
דלמרי ככוללס פליגי ורבנן אסורין.
מ"מ בין לרבא בין לרבא רישא בלוי
ולו וקופא ככוללס: מרתני' ומלה הוא.
המדר: גמ' דאסורין וכוונתא.
שהיא עטרי זכותיה לנדר והיה לרין
לחזור לביתו: ואמר. לנדר ולבעל
דעו לי לא אסורין וכו': ולענדה לא
עשה דבר. משום דלמרי היא: וכי
סיפא קטלה שאני. דגבי קטלה חס
בשאר אונסין לדיכא חיוב קטלה לא מפטר משום אונס: ופסנן וכו'.
ופטור: ולרבא. דלמרי אונס הוא ופטור: מאי ענה פסא דסנן וכו'.
דכי מת בתוך שנים עשר חודש דאע"ג דאנשי מיתה היו גט ופטורה
מן הייבוס: אמרי. משום הכי היו גט אע"פ שמת בתוך הזמן:
דאי

ואחד דמי וכדמוכח בפרק האיש שבעה נדרים (שעוטה לה). גבי שבעה נדרים לא ק"ל לא לך. ודוקא בהתרת חס
הוא דלמרי נדר שהותר מקלמנו הותר כולו לפי שחכם עוקר הנדר מעיקרו
אכל בהיתר חס או נידוי אם החריף או נידוי ג' בני אדם והותר אחד מהן
הוא מותר וכולן אסורין. וכן דרין בהפרדת בעל דק"ל צעל מיגן גיין:
מרתני' נדרי אונסין הדרו חכירו שיאכל אללו וכו' או שחלה בנו. כלומר
דאע"ג דלאו אונס גמור הוא: הכי אלו נדרי אונסין. לפי שלא עלה על דעמו ללמרי נכסיו על חכירו אם לא יאכל עמו אלא כשיוכל לנא
כלל אונס כלל ולא יבא אכל כל שנאנס קלמנו כגון שחלה בנו ורין לשמרו מותר דלאו אדעתא דהכי אדריה: גמ' אם לא אסורין מכאן עד סליפין
יומין ליבטלן וכוונתא. היא גברא בקש מ"ב שיהיו לו זמן ודעתן כסנהדרין (דף נ"א). שכל דלית שיש לך להביא הבא מכאן ועד לי יום וכו'
חששו שמה לא אמר כל אלא להשמט מהן ועשו עמו שיתפס עטרי זכותיה שיש לו על חכירו בידם ואמר להם אם לא בלתי מכאן ועד לי יום פלוני
וזכותי הללו יבטלו: וכי סיפא קטלה שאני. כלומר דבמקום קטלה איכא טענת אונס אכל במידי אחריתי לא והתנן נדרי אונסין וכו' הכי אלו
נדרי אונסין לפי שלא עלה [על לב] מדיד להדרו אם יאדע לו כך הכא נמי גבי מתפסין זכותיה יומא דלא עלה על דעמו לדיבטלן זכותיה כל
היכא דלא מני למיחי. ורב הונא דלא שני ליה מידי משמע דלא חש לפרכיה משום דהתם לא ה"ל למדיר לאתניי דמאי איכפת ליה אכל הכא כיון
דה"ל לאתניי ולא אמנו איהו דאפסיד אנפשיה: דלמא שאני הכא דאי הוי ידע דמאיס מן אלהר גמר ויהיב גיטא. שהרי לא נתן לא גט אלא
משום דלא יומא ליה דמיפול קמי יבס וכו' דאי ידע דמאיס גמר ומגרסה כי הכי דלא מיפול קמי יבס: ודלמא אונסא דמגלי' שאני. כלומר
דכיון דשכיח טובא ה"ל לאתניי. וה"ה דה"מ לשניי דהכא היינו טעמא משום דאין אונס בגיטין משום זנועות ומשום פרוצות כדליתא בפ"ק
דכחובות (דף ב'): אלא דלפוס טעמיה דמקשה דס"ל דיש טענת אונס בגיטין משני לה: ולרבי הונא מכדי אפסידא היא ואפסידא לא קניא.
דאפסידא קניא קיס ליה להש"ס דהדר ביה רב הונא כדדהר ביה רב נחמן התם דמניומי אהדריה: שאני הכא דמפסין וכוונתא. שכיון שיאלאו
מכרותיה והתפסין ביד ב"ד ליכא אפסידא: והשליש שער. שנתנו ביד שלישי. רבי יוחנן אומר יתן דס"ל אפסידא קניא רבי יהודה
אומר לא יתן דכריחא ל"י אפסידא לא קניא: שאני הכא דלמרי ליבטלן וכוונתא. כלומר שהוא מוחל כל מה חזות שיש לו באתן שטרות

בהלכותיו שהוא סוכר דלפי' כה"ג לא אמר נדר שהותר מקלמנו הותר
כולו אלא כמשנה אכל כמעמיד לל. וכדנדריו נ"ל להכריע דלמרי איתא
דמתי' דפומחין כולן דיימס טוים מותרים ע"י שאלה אפי' מעמיד
הרי הוא כמשנה א"כ כי אמר רבא דהכל מודים דמשנה כולן מותרים
אפלוגמא דנ"ש וכו' בלמוד קאי ולא

אפלוגמא דרבי עקיבא ורבנן דהא
אמרין דממתין דפומחין אפילו
מעמיד כמשנה הוא ופליגי רבנן ואי
הכי מאי קמקשי ליה רבינא לרבא
ממתין דכלכלה דרבי עקיבא היא
ופליגי רבנן לימא ליה אין ה"ג דהא
לדידיה ודאי רבנן דפומחין לית להו
אפילו כמשנה נדר שהותר מקלמנו
הותר כולו דאי אית להו כמשנה לגבי
מתני' דפומחין הוה להו למשי אפי'
כמעמיד דהא אמר דמעמיד דפומחין
כמשנה כמתני' דמלמיס אלא ודאי

רבא אפלוגמא דנ"ש וכו' בלמוד
קאי ולא אפלוגמא דפומחין דרבי
עקיבא אפילו אמשנה פליגי ואי הכי
מאי קא מקשה לרבא ר' עקיבא היא
ופליגי רבנן לימא ליה אין ה"ג אלא
ודאי מתני' דפומחין כמתני' דמלמיס
למר כדלית ליה ולמר כדלית ליה
ומש"ה כי קלמרי רבא דמשנה הכל
מודים דכולן מותרין אפלוגמא דרבנן
ורבי עקיבא נמי קאי ומשום הכי פריך
ליה רבינא שפיר כנ"ל: וכתב עוד
הרמב"ן ז"ל דלפי' כמשנה דוקא נדר
שהותר ע"י פסח שדומה קלמ לנדרי
טעום וכיון שיש טעום נדר בטל כולו
אכל המירובה מפרטה אין כל הנדר
ייתר אלא מה שהוא מתחרט בו בלבד.
אכל במוספות כמדו דלפילו ייתר
במרתיה כיון דחסס עוקר הנדר
מעיקרו מכיון שהותר מקלמנו הותר
כולו ודאמר הותר מקלמנו הותר כולו
דוקא כשכללס כולס כגון דלמרי כוללס
או לזה ולזה ביר"ו אכל אם אמר
לזה לזה הותר אחד מהן הוא הותר
וכולן אסורין דכמ"ד קונס לכל אחד

ואחד דמי וכדמוכח בפרק האיש שבעה נדרים (שעוטה לה). גבי שבעה נדרים לא ק"ל לא לך. ודוקא בהתרת חס
הוא דלמרי נדר שהותר מקלמנו הותר כולו לפי שחכם עוקר הנדר מעיקרו
אכל בהיתר חס או נידוי אם החריף או נידוי ג' בני אדם והותר אחד מהן
הוא מותר וכולן אסורין. וכן דרין בהפרדת בעל דק"ל צעל מיגן גיין:
מרתני' נדרי אונסין הדרו חכירו שיאכל אללו וכו' או שחלה בנו. כלומר
דאע"ג דלאו אונס גמור הוא: הכי אלו נדרי אונסין. לפי שלא עלה על דעמו ללמרי נכסיו על חכירו אם לא יאכל עמו אלא כשיוכל לנא
כלל אונס כלל ולא יבא אכל כל שנאנס קלמנו כגון שחלה בנו ורין לשמרו מותר דלאו אדעתא דהכי אדריה: גמ' אם לא אסורין מכאן עד סליפין
יומין ליבטלן וכוונתא. היא גברא בקש מ"ב שיהיו לו זמן ודעתן כסנהדרין (דף נ"א). שכל דלית שיש לך להביא הבא מכאן ועד לי יום וכו'
חששו שמה לא אמר כל אלא להשמט מהן ועשו עמו שיתפס עטרי זכותיה שיש לו על חכירו בידם ואמר להם אם לא בלתי מכאן ועד לי יום פלוני
וזכותי הללו יבטלו: וכי סיפא קטלה שאני. כלומר דבמקום קטלה איכא טענת אונס אכל במידי אחריתי לא והתנן נדרי אונסין וכו' הכי אלו
נדרי אונסין לפי שלא עלה [על לב] מדיד להדרו אם יאדע לו כך הכא נמי גבי מתפסין זכותיה יומא דלא עלה על דעמו לדיבטלן זכותיה כל
היכא דלא מני למיחי. ורב הונא דלא שני ליה מידי משמע דלא חש לפרכיה משום דהתם לא ה"ל למדיר לאתניי דמאי איכפת ליה אכל הכא כיון
דה"ל לאתניי ולא אמנו איהו דאפסיד אנפשיה: דלמא שאני הכא דאי הוי ידע דמאיס מן אלהר גמר ויהיב גיטא. שהרי לא נתן לא גט אלא
משום דלא יומא ליה דמיפול קמי יבס וכו' דאי ידע דמאיס גמר ומגרסה כי הכי דלא מיפול קמי יבס: ודלמא אונסא דמגלי' שאני. כלומר
דכיון דשכיח טובא ה"ל לאתניי. וה"ה דה"מ לשניי דהכא היינו טעמא משום דאין אונס בגיטין משום זנועות ומשום פרוצות כדליתא בפ"ק
דכחובות (דף ב'): אלא דלפוס טעמיה דמקשה דס"ל דיש טענת אונס בגיטין משני לה: ולרבי הונא מכדי אפסידא היא ואפסידא לא קניא.
דאפסידא קניא קיס ליה להש"ס דהדר ביה רב הונא כדדהר ביה רב נחמן התם דמניומי אהדריה: שאני הכא דמפסין וכוונתא. שכיון שיאלאו
מכרותיה והתפסין ביד ב"ד ליכא אפסידא: והשליש שער. שנתנו ביד שלישי. רבי יוחנן אומר יתן דס"ל אפסידא קניא רבי יהודה
אומר לא יתן דכריחא ל"י אפסידא לא קניא: שאני הכא דלמרי ליבטלן וכוונתא. כלומר שהוא מוחל כל מה חזות שיש לו באתן שטרות

ובמתנתן דמהי ליה לניסין וי"ל דמיידי בלואם דלא שכיח כלל ואי"כ אפי' דמיידי בלואם דלא שכיח כלל לא איתניי
מי שאלחו (דף ג'.) גבי נפל מן הגג וי"ל דשליי הכא דלמרי ליבטלן וכוונתא אפי' בלואם דלא שכיח דהואיל בעל דין כמאה עדים דמי והא מודה שראיתו שקר
כן שהרי אינו מוחל לו שום דבר אלא מעטס הודאה: ולרבה ב"ש הוא רחוק. ואי"כ דלמרי ליבטלן וכוונתא אפי' דמיידי בלואם דלא שכיח דמיידי בלואם דלא שכיח דמיידי בלואם
כל ד' נדרים דמתני' שהמירו חכמים ומהאי טעמא נוח דלא קשה ממתני' דלמרי ליבטלן וכוונתא אפי' דמיידי בלואם דלא שכיח דמיידי בלואם דלא שכיח דמיידי בלואם דלא שכיח דמיידי בלואם

תוספות

לא באומר אילו הייתי
יודע שבנות שוה
בתוכה הייתי אושר כל
הבכורות אבורה אפי'
ואי"כ מ"ש גבי נ"ל דס"ד
דמקשה שאמר הייתי אושר
כל הכלכלה וכו' כלכלה שוה
דמשפטינן דלמרי שחורות
וכל מה דמיידי ליה ולזה
י"ל דגבי נ"ל משמע נ"ל
פסחא ולכן משמע כל
הכלכלה אכל גבי כלכלה
לא אמר כל הכלכלה אלא
כלכלה בלא כל הוה לא נדר
מן הכלכלה עתמה שאינה
לדאיה לאיכלא אלא ממה
שנתנה נדר ולכן ס"ד
דלמרי הייתי אושר מותר
שחורות וכו' ואי"כ דגבי
בכורות לא הייתי נדר
אלא דמשאר כלכלה אפסא
ניחא דמשאר שחנות אפסא
שחורות תלמיס שחורות
ולגמט וכו': אי ארבה
רישא כברי עקיבא: וכו'.
דנדר א' מתחשבה משמע
שחיה מניה וי"ל דנדר
חשבה וי"ה דלמרי פלוני
ופלוני ואחריה קאי שקלמרי
כסוף הייתי אושר פלוני
ופלוני ויפלא דקמי מן
מאלה מהס היינו שחורות
כלשון זה שאמר כסוף
היינו אושר כוללס מן
מאני ולכן קלמרי דלרבי
היי רישא כריע דוקא
אפי' בפלוני ופלוני ויפלא
דלמרי ככוללס מן מאני
מיתוקמא ופלוני דברי
הכל דלרבי רישא דברי
הכל דקמתי איהו ל"ל
דהכל מודים בפלוני ופלוני
ויפלא רבנן דוקא דלמרי
ככוללס ורבי עקיבא שרי
והלכן לדידיה רבנן קמי
לה: וזכוריה בבי רבא
שטר זכות: וי"ה לא
דחבטא שחורות. וי"ה לא
הולך להטות עניו דלמרי
פסות הוא: וכו' רישא
קפלא שאני. אכל היכא
לעיל היו פוסע ממה שלא
התנה להיחל אונס מן
הכלל הא מן אלו תן נדרי
אונסין ולא לתמין איבטל
לאתניי הכא נמי לא שאל
ואי"כ בלואם אונס מיידי
כאונסא דשכיח איתני
ליה לאתניי: אי ימי אונס
דשכיח ולא שכיח הא נמי
איבעי לאתניי ולא אונס
דמתוכה כמתוכה גבי מן
לאתניי דמתוכה גבי מן

ואחד דמי וכדמוכח בפרק האיש שבעה נדרים (שעוטה לה). גבי שבעה נדרים לא ק"ל לא לך. ודוקא בהתרת חס
הוא דלמרי נדר שהותר מקלמנו הותר כולו לפי שחכם עוקר הנדר מעיקרו
אכל בהיתר חס או נידוי אם החריף או נידוי ג' בני אדם והותר אחד מהן
הוא מותר וכולן אסורין. וכן דרין בהפרדת בעל דק"ל צעל מיגן גיין:
מרתני' נדרי אונסין הדרו חכירו שיאכל אללו וכו' או שחלה בנו. כלומר
דאע"ג דלאו אונס גמור הוא: הכי אלו נדרי אונסין. לפי שלא עלה על דעמו ללמרי נכסיו על חכירו אם לא יאכל עמו אלא כשיוכל לנא
כלל אונס כלל ולא יבא אכל כל שנאנס קלמנו כגון שחלה בנו ורין לשמרו מותר דלאו אדעתא דהכי אדריה: גמ' אם לא אסורין מכאן עד סליפין
יומין ליבטלן וכוונתא. היא גברא בקש מ"ב שיהיו לו זמן ודעתן כסנהדרין (דף נ"א). שכל דלית שיש לך להביא הבא מכאן ועד לי יום וכו'
חששו שמה לא אמר כל אלא להשמט מהן ועשו עמו שיתפס עטרי זכותיה שיש לו על חכירו בידם ואמר להם אם לא בלתי מכאן ועד לי יום פלוני
וזכותי הללו יבטלו: וכי סיפא קטלה שאני. כלומר דבמקום קטלה איכא טענת אונס אכל במידי אחריתי לא והתנן נדרי אונסין וכו' הכי אלו
נדרי אונסין לפי שלא עלה [על לב] מדיד להדרו אם יאדע לו כך הכא נמי גבי מתפסין זכותיה יומא דלא עלה על דעמו לדיבטלן זכותיה כל
היכא דלא מני למיחי. ורב הונא דלא שני ליה מידי משמע דלא חש לפרכיה משום דהתם לא ה"ל למדיר לאתניי דמאי איכפת ליה אכל הכא כיון
דה"ל לאתניי ולא אמנו איהו דאפסיד אנפשיה: דלמא שאני הכא דאי הוי ידע דמאיס מן אלהר גמר ויהיב גיטא. שהרי לא נתן לא גט אלא
משום דלא יומא ליה דמיפול קמי יבס וכו' דאי ידע דמאיס גמר ומגרסה כי הכי דלא מיפול קמי יבס: ודלמא אונסא דמגלי' שאני. כלומר
דכיון דשכיח טובא ה"ל לאתניי. וה"ה דה"מ לשניי דהכא היינו טעמא משום דאין אונס בגיטין משום זנועות ומשום פרוצות כדליתא בפ"ק
דכחובות (דף ב'): אלא דלפוס טעמיה דמקשה דס"ל דיש טענת אונס בגיטין משני לה: ולרבי הונא מכדי אפסידא היא ואפסידא לא קניא.
דאפסידא קניא קיס ליה להש"ס דהדר ביה רב הונא כדדהר ביה רב נחמן התם דמניומי אהדריה: שאני הכא דמפסין וכוונתא. שכיון שיאלאו
מכרותיה והתפסין ביד ב"ד ליכא אפסידא: והשליש שער. שנתנו ביד שלישי. רבי יוחנן אומר יתן דס"ל אפסידא קניא רבי יהודה
אומר לא יתן דכריחא ל"י אפסידא לא קניא: שאני הכא דלמרי ליבטלן וכוונתא. כלומר שהוא מוחל כל מה חזות שיש לו באתן שטרות

